

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.08.2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007, ECLI:CZ:NS:2009:29.CDO.5260.2007.1

Číslo: 84/2010

Právní věta: Skutečnost, že majitel blankosměnku vyplnil v rozporu s vyplňovacím právem údajem pozdějšího data splatnosti, bez dalšího neznamená, že by neměl vůči dlužníku, který vadné vyplnění namítne, právo na zaplacení směnky. V této souvislosti je nezbytné posoudit, zda jde o „podvyplnění“ blankosměnky v údaji data splatnosti nebo zda majitel blankosměnky nezmařil dlužníku případnou námitku promlčení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.08.2009

Spisová značka: 29 Cdo 5260/2007

Číslo rozhodnutí: 84

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Směnky

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v P r a z e k o d v o l á n í p ů v o d n í ž a l o b k y n ě (Č e s k é k o n s o l i d a č n í a g e n t u r y) r o z s u d k e m z e d n e 2 3 . 1 . 2 0 0 7 z m ě n i l r o z s u d e k z e d n e 2 . 5 . 2 0 0 6 , j í m ŝ M ě s t s k ý s o u d v P r a z e v e v z t a h u k ž a l o v a n ý m z r u š i l s m ě n e č n ý p l a t e b n í r o z k a z z e d n e 2 2 . 1 1 . 2 0 0 5 t a k , ŝ e v e v z t a h u k ž a l o v a n ý m s m ě n e č n ý p l a t e b n í r o z k a z p o n e c h a l v p l a t n o s t i .

Odvolací soud vyšel - shodně se soudem prvního stupně - z toho, že:

1. Dne 14. 7. 1998 uzavřely C., a. s. (jako pronajímatelka - dále jen „společnost“), a A-C., a. s. (jako nájemkyně) leasingovou smlouvu č. 7/98/0119, na základě které vznikla (mimo jiné) první žalované povinnost zaplatit společnosti (čtrnáctou) běžnou splátku ve výši (včetně daně z přidané hodnoty a pojištění) 2 896 228,52 Kč, jejíž splatnost nastala 1. 8. 2002 (dále jen „leasingová smlouva“);

2. Dne 14. 7. 1998 vystavila společnost na svůj vlastní řad směnku na směnečnou sumu 2 331 619 Kč, kterou první žalovaná akceptovala a druhý žalovaný podepsal jako rukojmí za akceptanta (dále jen „sporná směnka“). Na sporné směnce je uvedeno datum splatnosti 1. 9. 2002 a směnka byla nedatovaným rubopisem převedena na Českou konsolidační agenturu (dále jen „původní žalobkyně“);

3. Dne 14. 7. 1998 podepsaly společnost a první žalovaná vyplňovací prohlášení směnečné, v němž se dohodly, že „jako ručení leasingové smlouvy“ budou použity cizí směnky na vlastní řad vystavené společností a akceptované první žalovanou. Suma na jednotlivých směnkách „bude rovna částce řádné leasingové splátky“ a „splatnost směnky bude stanovena na 30 dní od splatnosti příslušné leasingové splátky uvedené ve splátkovém kalendáři“.

Na shora uvedeném základě odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně, který s odkazem na ustanovení čl. I § 10 zákona č. 191/1950 Sb. /dále jen „směnečný zákon“/ dovodil, že vyplněním data splatnosti údajem 1. 9. 2002 /místo správného data 31. 8. 2002/ původní žalobkyně /popř. její právní předchůdkyně/ porušila ujednání o způsobu vyplnění data splatnosti, pročež směnečný platební rozkaz zrušil) uzavřel, že žalovaným se správnost směnečného platebního rozkazu zpochybnit nepodařilo.

K ujednání obsaženému ve vyplňovacím prohlášení směnečném ohledně splatnosti směnky zdůraznil, že jeho podstatou „bylo zamezit“ výstavci směnky – společnosti, aby splatnost směnky jako zajišťovacího prostředku nezkrátila na dobu kratší než 30 dní od splatnosti leasingové splátky. Uvedené ujednání, které je takto koncipováno na ochranu dlužníka, nemůže být vykládáno extenzivně jako striktní povinnost „věřitele“ doplnit blankosměnku co do data splatnosti údajem, který odpovídá třicátému dni od splatnosti splátky leasingu. „Při volbě využít zajišťovací prostředek, zde zajišťovací směnku k platbě dlužníka, je vždy na úvaze věřitele, jakou lhůtu k zaplacení stanoví, s tím, že je omezen jen ujednáním na ochranu dlužníka“. Stanovila-li předchůdkyně původní žalobkyně splatnost směnky „datem odpovídajícím delší lhůtě, než jí umožňovala dohoda“, nejednala v rozporu s dohodou obsaženou ve vyplňovacím prohlášení směnečném.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalovaní dovolání, odkazující co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu a co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., jejichž prostřednictvím namítají, že: a) řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a b) rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelé zdůrazňují, že odvolací soud v situaci, kdy bylo do směnky doplněno datum splatnosti v rozporu s vyplňovacím prohlášením směnečným, neměl dospět k závěru o platnosti směnky z důvodu, že „datum splatnosti bylo posunuto ve prospěch žalovaných“. Je-li směnka vyplněna v rozporu s dohodou o jejím vyplnění, je neplatná a soudu nepřislouží zkoumat, zda bylo jiné datum ve prospěch či na škodu žalovaných. Současně snášejí argumenty co do oprávnění směnečného rukojmího uplatnit námitku vyplnění směnky v rozporu s vyplňovacím prohlášením směnečným.

Dále akcentují, že původní žalobkyně v průběhu řízení netvrdila, že by byla splatnost směnky posunuta v jejich prospěch, „takovou námitku soud sám doplnil a nesprávně dovodil, že by mohla být oprávněná, že prospěch ze změněné splatnosti má přednost před ustanovením § 10 zákona směnečného a šekového o rozporu vyplnění směnky s dohodou o jejím vyplnění“. V této souvislosti soudům nižších stupňů vytýkají nesplnění poučovací povinnosti podle ustanovení § 118a odst. 1 a 2 a § 119a odst. 1 o. s. ř.

Proto dovolatelé požadují, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Původní žalobkyně považuje dovolání za nedůvodné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

V průběhu dovolacího řízení ztratila původní žalobkyně – Česká konsolidační agentura způsobilost být účastníkem řízení; Nejvyšší soud proto ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1 a 3 o. s. ř. rozhodl, že v řízení bude pokračováno s její universální nástupkyní – Českou republikou – Ministerstvem financí.

Dovolání žalovaných je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.; není však důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I § 10 směnečného zákona, nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

Z výše citovaného ustanovení je nepochybné, že nesprávné vyplnění blankosměnky nemá za následek neplatnost směnky, nýbrž zakládá námitku proti majiteli směnky (k tomu srov. např. důvody rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. [29 Cdo 509/2008](#) a ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. [29 Odo 1621/2006](#), jakož i rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/98, uveřejněné v časopisu Soudní rozhledy č. 4, ročník 1999).

V projednávané věci pak není pochyb ani o tom, že směnka, o jejíž úhradě bylo rozhodnuto směnečným platebním rozkazem, byla původně blankosměnkou, tj. směnkou neúplnou, neobsahující (záměrně) údaj o splatnosti, s tím, že tento scházející údaj měl být doplněn v souladu s dohodou obsaženou ve vyplňovacím prohlášení směnečném. Splatnost směnky tak měla být stanovena „na třicet dní od data splatnosti příslušné leasingové splátky uvedené ve splátkovém kalendáři“ (tj. „na třicet dní“ od 1. 8. 2002). Doplnila-li právní předchůdkyně původní žalobkyně blankosměnku co do data splatnosti údajem 1. 9. 2002 (místo 31. 8. 2002), nejednala v souladu s ujednáním obsaženým ve vyplňovacím prohlášení směnečném..

Skutečnost, že právní předchůdkyně původní žalobkyně vyplnila údaj splatnosti do směnky (nesprávně) datem 1. 9. 2002, místo datem (odpovídajícím vyplňovacímu prohlášení směnečnému) 31. 8. 2002, ovšem bez dalšího neznamena, že by původní žalobkyně neměla právo na zaplacení směnky vůči dlužníkům, kteří vadné vyplnění blankosměnky namítnou.

V této souvislosti je totiž nezbytné posoudit, zda doplnění blankosměnky o pozdější datum splatnosti je skutečně ve prospěch dlužníka a tedy „nevyužitím práva majitelem“; od data splatnosti totiž počíná běžet lhůta pro promlčení a pozdějším datem splatnosti by mohl majitel neoprávněně „zhojit“ již zmeškanou promlčecí lhůtu a připravit tak dlužníka o příslušnou námitku (k tomu srov. Kovařík, Z. Směnka a šek v České republice. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 116).

Důsledky vyplnění blankosměnky v rozporu s dohodou o vyplnění se ostatně zabývala i historická literatura a judikatura.

Tak v díle František Rouček, Jednotný směnečný řád, Praha, 1941, str. 89 (k výkladu ustanovení článku 10. nařízení č. 111/1941 Sb., kterým se vydává a zavádí jednotný směnečný řád, jakož i v díle František Rouček, Praktické směnečnictví a šekovnictví, Praha, 1941, str. 24), byl formulován závěr, podle něhož „stalo-li se doplnění proti učiněné úmluvě, ručí vydavatel prvnímu nabyvateli blanketu jen v rámci zmocnění daného k doplnění listiny“. „Jestliže tedy místo 1000 doplněno 10 000 nebo místo dne splatnosti 1. 6. 1940 doplněno datum již 1. 3. 1940, ručí vydavatel prvnímu nabyvateli jen za 1000, 1. 6. 1940“. Rovněž judikatura k ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 1/1928 Sb., zákona směnečného (podle něhož „okolnost, že v době podpisu směnky některá z podstatných náležitostí

chyběla a teprve později byla doplněna, není na závadu ani platnosti směnky, ani závaznosti podpisu, a stalo-li se doplnění bezprávně nebo proti úmluvě, může být namítnuto směnečnému věřiteli jen, jestliže doplnění takového byl účasten a nebo jestliže, nabývá směnky, o něm věděl anebo vědět musil) dovedila, že směnka, vyplněná proti úmluvě, není neplatná, ale je možno ji uplatnit jen v rámci úmluvy (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17. 12. 1936, sp. zn. R III 809/36, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod číslem 15717).

V situaci, kdy nesprávným vyplněním data splatnosti směnky (jeho posunutím o jeden den později) právní předchůdkyně původní žalobkyně nezmařila žalovaným případnou námitku promlčení nároků ze směnky (k běhu promlčecí doby srov. např. rozhodnutí uveřejněné pod číslem 19/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) a z její strany šlo skutečně o „podvyplnění“ blankosměnky v údajích data splatnosti, shledal Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu z pohledu obou dovolatelů uplatněných dovolacích důvodů věcně správným; proto dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.